

Reflectievragen bij het evaluatiebeleid

1 Bouwstenen van een evaluatiebeleid

De evaluatie van leerlingen vraagt uiteraard een onderbouwde aanpak. Daarover nadenken kan je aan de hand van de zes volgende vragen.

1.1 Gezamenlijk reflecteren op de zes bouwstenen

Het schoolteam kan over de zes vragen gezamenlijk reflecteren.

Reflectie: iedere leraar maakt aan de hand van de zes vragen voor zichzelf een 'beeld' van de wijze waarop hij/zij evalueert. Die beelden worden in groep samengebracht tot 'het beeld' van de school. Wat zijn de sterktes? Wat zijn de uitdagingen? Er is ook een concrete kijkwijzer op maat van de leraar beschikbaar.

1.2 Reflecteren op elke bouwsteen apart

1.2.1 *Waarom evalueer je?*

Reflectie/werkvorm:

- o Op welke wijze evalueer je tijdens een onderwijsarrangement?
- o Hoe gebruik je evaluatiegegevens om de leerling feedback te geven? Geef concrete voorbeelden?
- o Welke evaluaties zet je in over een langere periode?
- o Hoe weet je of een leerling de doelen bereikt?
- o ...

1.2.2 *Wat evalueer je?*

Reflectie/werkvorm:

- o Beschrijf een leerling aan de hand van de tien ontwikkelvelden.
- o Beschrijf een leerling aan de hand van een ontwikkelveld met de leeruitkomst.
- o Beschrijf een leerling aan de hand van een ontwikkelthema met de leeruitkomst.
- o Beschrijf een leerling op basis van de doelen uit een bepaald ontwikkelthema.
- o Evalueer een leerling diepgaand voor een ontwikkelveld/thema? In welke mate gebruik je daarbij de leerlijnen, ontwikkelstappen en referentieleeftijden.
- o Over welke ontwikkeling wil je gegevens verzamelen, beoordelen, ernaar handelen en rapporteren?
- o Welke instrumenten gebruik je daar nu al voor?
- o Hoe maak je die stroom aan evaluatiegegevens beheersbaar?
- o ...

1.2.3 Hoe evalueer je?

1.2.3.1 Nadenken over de wijze waarop je evalueert

Reflectie/Werkvorm: Geef vanuit je praktijk en Zin in leren! Zin in leven! voorbeelden bij elk onderdeel hieronder.

- o Toets ik niet alleen kennis, maar ook vaardigheden en attitudes? Toets ik kennis, vaardigheden en attitudes als een samenhangend geheel en niet als afzonderlijke elementen?
- o Ga ik niet alleen kennis na, maar tevens hoe leerlingen deze kennis inzetten en nieuwe inzichten opbouwen? In mijn evaluatie zitten elementen die een zicht geven op wat leerlingen doen met de aangeboden kennis, hoe leerlingen zich vaardiger gedragen en welke houding ze daarbij aannemen. Mijn evaluatieopdrachten dagen de leerlingen uit om hun competenties in hun breedheid te tonen. Ik kijk niet enkel naar het resultaat (de juiste oplossing) maar vooral ook naar het proces (hoe is de leerling tot die oplossing gekomen). Ik besteed aandacht aan hoe leerlingen hulpbronnen inzetten bij het oplossen. Ik wijs de leerling op wat hij al heeft bereikt. Ik breng in kaart hoe de leerling vordert.
- o Ik peil vooraf de voorkennis van de leerlingen en voorzie voldoende tijd voor een voorgesprek. Ik voorzie verschillende versies van de evaluatie, aangepast aan de individuele kenmerken en achtergrond van de leerlingen. De leerling heeft voldoende kans gekregen om zich de geëvalueerde kennis en vaardigheden eigen te maken, om te oefenen. Ik zorg ervoor dat alle leerlingen de toegang hebben tot de nodige hulpmiddelen.
- o Bewaar ik de evaluatie niet tot het einde, maar integreer ik deze in het leer- en instructieproces? Ik gebruik de evaluatieresultaten om na te gaan of en waar de leerling nog extra uitleg en begeleiding nodig heeft. Mijn evaluatie geeft aanleiding tot het optimaliseren van het instructieproces. Ik gebruik gelegenheden tijdens de les om te observeren hoe het zit met de kennis, vaardigheden, inzichten en attitudes van de leerlingen.
- o Krijgt de leerling alle informatie die hij nodig heeft? Coaching en feedback volgen elkaar continu op in een spiraalvormige beweging. Ik geef de leerlingen voldoende en duidelijke feedback zodat ze hun leerproces kunnen bijsturen. Ik geef feedback vanuit een positieve kijk op de leerling. Ik geef aan waar de leerling staat, wat hij goed kan, waar hij naartoe wil om van daaruit de band te leggen naar de ontwikkeling waar het nog minder goed gaat.
- o Neemt de leerling een actieve rol op in het evaluatieproces? Ik betrek mijn leerlingen vooraf bij het ontwerp van de evaluatieopdracht en het formuleren van beoordelingscriteria. Bij de beoordeling van de taakuitvoering hebben mijn leerlingen ook een stem, doordat ze elkaar of zichzelf beoordelen. De leerling krijgt achteraf de kans te reflecteren over zijn resultaten.
- o Neem ik bij de evaluatie levensechte situaties als uitgangspunt? Ik kies voor authentieke situaties die aansluiten bij de leefwereld of het toekomstig functioneringsdomein van de leerlingen. Mijn evaluatietask is in de vorm van een probleem of een casus, zodat de leerling relevante vaardigheden en kennis moet toepassen en actief moet construeren. De leerling krijgt de gelegenheid om bij het uitvoeren van de evaluatietask zijn competenties zo goed in te zetten en te verfijnen.

Bron: GOK-fiche Kenmerken van competentiegericht evalueren

1.2.3.2 Nadenken over de instrumenten die je gebruikt bij de evaluatie

Reflectie:

- o Welke evaluatie-instrumenten komen aan bod in je schoolteam? Geef voorbeelden gekoppeld aan Zin in leren! Zin in leven! Wat evalueren ze (niet)?
- o Welke evaluatie-instrumenten in op meer dan één ontwikkelveld? Geef voorbeelden
- o Voor welke ontwikkeling (ontwikkelvelden) heb je behoefte aan meer of andere evaluatie-instrumenten?
- o Geef een voorbeeld van een evaluatie-instrument waarbij je verzamelt, beoordeelt, handelt en communiceert.
- o ...

1.2.3.3 Welke kwaliteitseisen gebruik je voor goede evaluatie

Reflectie:

Validiteit

- o Ik expliciteer vóór het ontwikkelen van de evaluatie welke doelstelling ik met de evaluatie wil meten.
- o Mijn beoordelingsmodel is afgestemd op de doelstelling die ik met de evaluatietask wil meten.
- o Mijn leerlingen zijn op de hoogte van de doelen die ze moeten bereiken.
- o Mijn vraagstelling vereist geen andere kennis/vaardigheid dan die waaraan ik met de leerlingen in de lessen heb gewerkt.
- o

Betrouwbaarheid

- o Mijn vragen zijn zo gekozen en gesteld dat objectieve scoring mogelijk is.
- o Als ik open opdrachten geef, leg ik bij voorbaat (inhoudelijke en/of vormelijke) beoordelingscriteria vast en expliciteer deze.
- o De leerlingen zijn vanuit mijn klaspraktijk voldoende vertrouwd met het 'vraagformaat'.
- o De vraag is voor de leerlingen begrijpelijk, ondubbelzinnig/eenduidig.
- o Het is voor de leerlingen duidelijk wat de vraagstelling vereist en er is een duidelijke afbakening van wat het antwoord moet bevatten.
- o Ik stel voldoende vragen.
- o De vragen zijn representatief en evenwichtig verspreid over voor alle doelstellingen.
- o

Efficiëntie

- o Het voorbereiden/opmaken en scoren van mijn toets kost me niet te veel tijd en moeite in verhouding met wat ik ermee kan meten.
- o Ik ontwikkel toetsen samen met collega's.
- o Ik stel evaluatieprocedures bij na het uitproberen en gebruik goede opnieuw.
- o Het maken van de evaluatie kost de leerlingen niet te veel tijd.
- o Ik kies voor de meest efficiënte werkvorm, zonder de validiteit en de betrouwbaarheid van de toets te veel in het gedrang te brengen.
- o Tijdens mijn les maak ik ruimte voor evaluatie, bijvoorbeeld via observatie, zelfevaluatie door de leerling of leerlingen die elkaar evalueren.
- o

Objectiviteit

- o Mijn evaluatie sluit herkenbaar aan bij wat ik in mijn lessen zeg/doe/laat doen.
- o Ik voorzie een voorgesprek zodat alle leerlingen de nodige voorkennis hebben.
- o De leerlingen heeft in mijn arrangementen voldoende de kans gekregen om zich de geëvalueerde kennis, vaardigheden en inzichten eigen te maken, om te oefenen.
- o Ik voorzie verschillende versies van de evaluatie, aangepast aan de individuele kenmerken en achtergrond van de leerlingen.
- o Ik zorg ervoor dat alle leerlingen de toegang hebben tot de nodige hulpmiddelen.
- o

Transparantie

- o Tijdens de arrangementen geef ik de leerlingen gedetailleerde informatie over de vorm, inhoud en beoordelingscriteria van de evaluatie.
- o De leerling heeft vooraf een duidelijk zicht op de doelen die geëvalueerd worden, op de manier waarop deze geëvalueerd worden en over criteria en standaarden die worden gehanteerd om proces en product te evalueren.
- o Ik geef voldoende en duidelijke feedback na de evaluatie.
- o

Normering

- o Ik verwijs bij de score naar duidelijke scoringsrichtlijnen en beoordelingscriteria.
- o De leerlingen weten op voorhand wat ik verwacht en wanneer ze tevreden mogen zijn.
- o Ik evalueer meerdere keren, over een langere periode, eventueel met meerdere mensen.
- o

Bron: GOK-fiche Eisen voor kwaliteitsvolle evaluatie

1.2.4 Wanneer evalueer je?

Reflectie:

- o Op welke wijze gebruik je evaluaties aan het begin of voorafgaand aan je onderwijsarrangement?
- o Welke ontwikkeling wil je opvolgen over een langere periode, over verschillende activiteiten heen?
- o In welke mate gebruik je de formatieve evaluaties toch vaak summatief? En wat doe je met eerder summatieve evaluaties om het onderwijsleerproces bij te sturen of de leerling vooruit te helpen in zijn ontwikkeling?
- o Op welke wijze kijk jij naar het proces van leerlingen? Hoe kijk je bv. naar de schrijfontwikkeling tijdens een schrijfpdracht?
- o ...

1.2.5 Wie evalueert er?

Reflectie:

- o Op welke wijze communiceer je over welke evaluatie je wanneer doet?
- o In welke mate worden leerlingen betrokken in de evaluatie?
- o Op welke wijze mogen leerlingen aangeven dat ze geëvalueerd willen worden?
- o Op welke wijze kan de leerling zichzelf evalueren?
- o In welke mate evalueren leerlingen elkaar?
- o In welke mate worden 'externen' betrokken bij de evaluatie?
- o ...

1.2.6 Waarvoor gebruik je de evaluatiegegevens?

Reflectie:

Evaluatie

- o Hoe onderbouwd is de evaluatie op school (Waarom, wat, hoe, wie, wanneer, wat erna?)?
- o Hoe is de verhouding tussen formatieve en summatieve evaluatie?
- o In welke mate is de evaluatie gebaseerd op ervaringskennis en op informatie?
- o ...
- o

Rapportering

- o Op welke wijze communiceer je met de ouder(s)?
- o Welke waarde kan de schriftelijke rapportering toevoegen aan alle andere communicatievormen?
- o Aan wie is de schriftelijke rapportering opgesteld? Wie is de lezer?
- o Welke eisen stellen we aan de schriftelijke rapportering (beoordeling - handelen - communicatie - stijl)?
- o ...
- o

Getuigschrift

- o In welke mate voldoet de leerling binnen de context van de school aan de vooropgestelde doelen?
- o Kwalitatief: in welke mate beheerst de leerling de doelen?
- o Kwantitatief: welke doelen beheerst de leerling?
- o Met welke criteria, instrumenten en procedures onderbouw je de uitreiking en de motivering?
- o In welke mate is er een opvolgingstraject van de leerling over de jaren heen? Teken een beslissings- en begeleidingsproces uit.
- o Wat schrijf je in je motivering bij het (niet) uitreiken van een getuigschrift?
- o ...

1.3 Reflecteren op de eigen praktijk als leraar

Je kan ook als leraar reflecteren op de eigen praktijk. De kijkwijzer helpt je daarbij.

2 Synthese

Zin in leren! Zin in leven stelt geen nieuwe eisen aan de evaluatie. Het maakt schoolteams er wel opnieuw van bewust om de harmonische ontwikkeling van leerlingen te stimuleren en te documenteren. Via brede evaluatie trachten schoolteams de leerlingen in de eerste plaats tot ontwikkeling te brengen. In de tweede plaats biedt de uitrusting van het ordeningskader 'taal' en criteria om de groei of leerwinst van leerlingen in kaart te brengen en te beoordelen ten aanzien van de te verwachten leeruitkomsten en doelen.

Het vraagt een doordachte en geïnformeerde aanpak van het schoolteam om dat te realiseren. Het schoolteam stelt zich daarbij drie vragen:

- Wat hebben leraren nodig? (evaluatiebeleid analyseren en bijsturen - professionaliseren leraren - communicatie intern en extern vormgeven)
- Hoe betrekken we leerlingen in/bij de evaluatie en communicatie?
- Hoe betrekken we ouders bij de afspraken over de wijze waarop geëvalueerd/gerapporteerd wordt?

Een evaluatiebeleid doet beroep op het beleidsvoerend vermogen van het hele schoolteam. Voor meer info zie <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/vademecum-zorg-en-kansen/beleidsvoerend-vermogen>.

Waarom

- om de ontwikkeling of groei (leerwinst) van leerlingen op te volgen;
- om de leerlingen feedback te geven;
- om het onderwijsarrangement **bij te sturen** in functie van de leerlingen, de context en het leerplan;
- om de leerlingen te **beoordelen** in welke mate zijn ontwikkeling aan de vooropgestelde doelen voldoet;
- om de leerlingen te **oriënteren** in hun verdere schoolloopbaan.

Wat

- is gebaseerd op Zin in leren! Zin in leven!
- is een weerspiegeling van de wijze waarop de school haar onderwijs vorm geeft;
- heeft aandacht voor de harmonische ontwikkeling van de leerling;
- evalueert kennis, vaardigheden, inzichten en attitudes;
- evalueert in lijn met de ontwikkelstappen en verwerkingsniveaus.

Hoe

- breed: verschillende instrumenten, tijdstippen, situaties, mensen ...;
- heeft aandacht voor formatieve en summatieve evaluatie;
- met het oog op verzamelen - beoordelen - handelen - communiceren.;
- is kwaliteitsvol.

Wanneer

- formatief (in het onderwijsleerproces);
- summatief (op het einde van een afgebakend deel van het onderwijsleerproces)
- voor, tijdens, na een arrangement;
- permanent .

Wie

- betreft leerlingen en ouders in de evaluatie;
- geeft de leerling de kans om zichzelf en andere leerlingen te evalueren;
- geeft transparant inzage in de evaluatiegegevens;
- betreft alle betrokkenen in de wijze waarop er gerapporteerd wordt.

Waarvoor

- geeft kansen voor de verdere opvolging van de leerling;
- geeft feedback aan de leerling, de ouders en andere betrokkenen;
- vormt de basis voor oriëntering, doorstroming, attestering.

